

218

D E K R E T

z dnia 26 czerwca 1945 r.

Statut koleżeńskich sądów szeregowych Wojska Polskiego.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Koleżeńskie sądy szeregowych, są organem społeczności żołnierskiej. Zadaniem ich jest stać na straży porządku i karności żołnierzy, ich czci i godności, oraz stanowić w ten sposób pomoc dla dowódców w utrzymaniu dyscypliny.

Art. 2. Koleżeńskie sądy szeregowców rozpatrują sprawy szeregowców, a koleżeńskie sądy podoficerów sprawy podoficerów, którzy postępowaniem swym lub zachowaniem się naruszają porządek i dyscyplinę wojskową lub obrażają cześć i godność żołnierza polskiego.

Art. 3. Niekroć statut niniejszy używa w znaczeniu ogólnym określenia „koleżeńskie sądy szeregowych”, mają odnośne przepisy zastosowanie zarówno do koleżeńskich sądów szeregowców, jak i do koleżeńskich sądów podoficerów.

Art. 4. Przy rozpatrywaniu spraw koleżeńskie sądy szeregowych stosują przepisy niniejszego statutu, oraz kierują się wyłącznie poczuciem obowiązku żołnierskiego i sumieniem żołnierskim.

Rozdział II.

Organizacja i właściwość koleżeńskich sądów szeregowych.

Art. 5. (1) Koleżeńskie sądy szeregowców tworzy się dla szeregowców i starszych szeregowców w kompaniach i równorzędnych pododdziałach (bateriach, szwadronach i t. p.).

(2) Koleżeńskie sądy podoficerów tworzy się dla podoficerów w batalionach i równorzędnych oddziałach.

(3) Dla szeregowców i starszych szeregowców, którzy pełnią służbę poza swoim pododdziałem oraz dla podoficerów, którzy pełnią służbę poza swoim oddziałem, mogą być rozkazem dowódcy pułku (lub równorzędnego) albo dowódcy garnizonu w miarę potrzeby tworzone osobne sądy koleżeńskie.

Art. 6. (1) Koleżeńskie sądy szeregowych składają się z 5-ciu członków, wybranych na ogólnym zebraniu szeregowców pododdziału względnie pod-

oficerów oddziału, w tajnym, bezpośrednim głosowaniu, na okres jednego roku, spośród najlepszych, zdyscyplinowanych szeregowców danego pododdziału względnie podoficerów oddziału. Zebranie zwołuje dowódca pododdziału względnie oddziału lub zastępca do spraw polityczno-wychowawczych, udzielając zebranyemu żołnierzom odpowiednich pouczeń. Za wybranych uważa się tych, którzy otrzymali największą ilość głosów, co najmniej jednak więcej niż połowę ważnych głosów oddanych. O ile z powodu rozstrzelenia głosów nie został wybrany cały skład sądu, przeprowadza się dla brakującej ilości ponowne głosowanie na tych kandydatów, którzy w poprzednim głosowaniu nie uzyskali przepisanej ilości głosów.

(2) W przypadku zdekompletowania koleżeńskie- go sądu szeregowych dowódca pododdziału względnie oddziału lub jego zastępca do spraw polityczno-wychowawczych zarządza na zebraniu ogólnym wybory uzupełniające.

Art. 7. Za czyny sprzeczne z czią i godnością żołnierza członek sądu może być pozbawiony przedterminowo godności sędziowskiej uchwałą ogólnego zebrania. Wniosek o pozbawienie godności sędziowskiej stawia dowódca pododdziału względnie oddziału lub jego zastępca do spraw polityczno-wychowawczych.

Art. 8. Nie mają prawa wybierania ani nie mogą być wybierani do koleżeńskich sądów szeregowi, przeciw którym toczy się postępowanie karne lub dyscyplinarne oraz szeregowi odbywający karę sądową lub dyscyplinarną. Nie mogą być wybierani również szeregowi, których wyborowi jako nieodpowiednich sprzeciwia się dowódca pododdziału względnie oddziału lub jego zastępca do spraw polityczno-wychowawczych.

Art. 9. W warunkach frontowych, gdzie zwołanie ogólnego zebrania napotyka na trudności, prawo mianowania członków sądu, jak również pozbawienia ich przed terminem godności sędziowskiej, służy dowódcy pułku (lub równorzędnemu).

Art. 10. Koleżeńskie sądy szeregowych rozpatrują przewinienia określone w art. 2, a w szczególności:

- a) pijaństwo, bójka, nieodpowiednie zachowanie się w miejscu publicznym, obraza kolegi;
- b) czyny osłabiające i naruszające dyscyplinę wojskową, jak gadulstwo, prowadzące do naruszenia tajemnicy wojskowej;
- c) zaniechywanie się w ćwiczeniach wojskowych i szkoleniu;
- d) niemoralne prowadzenie się, uwłaczające godności żołnierza polskiego;
- e) niewłaściwe zachowanie się wobec ludności cywilnej.

Rozdział III.

Postępowanie przed koleżeńskim sądem szeregowych.

Art. 11. Koleżeńskie sądy szeregowych wybierają spośród siebie przewodniczącego i jego zastępcę.

Art. 12. Postępowanie sądowe wszczyna przewodniczący koleżeńskie sądu szeregowych:

- a) na polecenie dowódcy pododdziału względnie oddziału lub jego zastępcy do spraw polityczno-wychowawczych;
- b) na wniosek co najmniej trzech żołnierzy;
- c) z własnej inicjatywy, za zezwoleniem dowódcy pododdziału względnie oddziału lub jego zastępcy do spraw polityczno-wychowawczych.

Art. 13. Koleżeński sąd szeregowych nie wszczyna postępowania, a wszczęte umarza w przypadkach:

- a) gdy sprawa należy do właściwości sądu wojskowego,
- b) gdy w sprawie toczy się postępowanie karno-sądowe lub dyscyplinarne,
- c) gdy w sprawie nastąpiło ukaranie w drodze sądowej lub dyscyplinarnej.

Art. 14. Wszczynając postępowanie przewodniczący koleżeńskie sądu szeregowych lub jego zastępca w porozumieniu z dowódcą pododdziału względnie oddziału wyznacza termin rozprawy, wzywa na nią obwinionego i świadków, jak również wyznacza spośród pięciu wybranych członków skład sądu, który ma orzekać w danej sprawie.

Art. 15. Koleżeński sąd szeregowych orzeka w składzie przewodniczącego lub jego zastępcy oraz dwóch członków sądu.

Art. 16. Rozprawy przed koleżeńskim sądem szeregowych są jawne dla oficerów, podoficerów i szeregowców, z wyłączeniem niższych stopniem od obwinionego.

Art. 17. (1) Od udziału w charakterze sędziów w danej sprawie są wyłączeni:

- a) małżonek, krewni obwinionego w linii prostej i w linii bocznej do czwartego stopnia oraz powinowaci do drugiego stopnia;
- b) osoby, które w danej sprawie wniosły doniesienie lub które mają być słuchane jako świadkowie.

(2) Wyłączenie sędziego może nastąpić ponadto z innych ważnych przyczyn, z urzędu lub na wniosek obwinionego, złożony najpóźniej na początku rozprawy. Wniosek o wyłączenie sędziego rozstrzyga przewodniczący składu sądu.

Art. 18. Otwierając rozprawę przewodniczący zapytuje obwinionego, czy nie zgłasza wniosku o wyłączenie sędziego. Następnie sąd wysłuchuje obwinionego i świadków.

Art. 19. Prócz wezwanych świadków sąd może przesłuchać spośród obecnych na rozprawie tych żołnierzy, którzy chcą złożyć uzupełniające wyjaśnienia zarówno przemawiające przeciw obwinionemu jak i na jego korzyść lub dać jego charakterystykę.

Art. 20. W wyjątkowych przypadkach, gdy sprawa nie może być na rozprawie dostatecznie wyjaśniona, przewodniczący odracza rozprawę celem przeprowadzenia potrzebnych dochodzeń.

Art. 21. Po wyjaśnieniu sprawy przewodniczący zamyka rozprawę, po czym sąd odbywa naradę, na której obecni są wyłącznie członkowie sądzącego składu. Po naradzie zapada wyrok większością głosów.

Art. 22. Wyrok ma być sporządzony na piśmie i winien zawierać:

- a) określenie sądu, miejsce i datę rozprawy,
- b) wymienienie członków sądu, którzy braли udział w rozprawie,
- c) wymienienie obwinionego,
- d) dokładne określenie czynu, który był przedmiotem rozprawy,
- e) stwierdzenie, czy czyn zarzucony obwinionemu został przez niego popełniony i czy godzi on w cześć i godność żołnierza polskiego, względnie czy narusza zasady porządku i dyscypliny wojskowej,
- f) wymiar kary,
- g) podpisy przewodniczącego i członków składu orzekającego.

Art. 23. Wyrok ogłasza przewodniczący jawnie w obecności składu sądzącego.

Art. 24. Z przebiegu rozprawy spisuje się krótki protokół, w którym podaje się oznaczenie sądu, datę i miejsce odbycia rozprawy, skład osobowy sądu, nazwisko obwinionego, określenie sprawy i czynności sądu w czasie rozprawy. Do prowadzenia protokołu przewodniczący sądu wyznacza jednego spośród obecnych na rozprawie żołnierzy lub wezwanych z poza obecnych na rozprawie. Protokół podpisuje przewodniczący i protokółant.

Rozdział IV.

Kary.

Art. 25. (1) Koleżeński sąd szeregowych stosuje następujące kary:

- a) koleżeńskie upomnienie,
- b) koleżeńską nagane.

(2) Nadto może on wystąpić z wnioskiem do właściwego dowódcy:

- a) o ogłoszenie wyroku koleżeńskiego sądu w rozkazie dziennym danego pododdziału względnie oddziału,
- b) o ukaranie dyscyplinarne przez dowódcę oddziału względnie pododdziału,
- c) o skierowanie obwinionego do oddziału karnego.

(3) W przypadku zastosowania kary nagany lub uwzględnienia przez właściwego dowódcę wniosków wymienionych w ust. (2) pod a), b), c) sąd może zawiadomić rodzinę skazanego, a w miarę swego uznania także zarząd gminy, z której skazany pochodzi, o złym zachowaniu się skazanego.

Art. 26. Wyrok koleżeńskiego sądu szeregowych nie podlega zaskarżeniu. Ma on być zapisany do księgi kar i pochwał.

Art. 27. Koleżeński sąd szeregowych obowiązany jest rozpatrzyć sprawę w ciągu siedmiu dni od wpłynięcia sprawy do sądu.

Art. 28. (1) Koleżeński sąd szeregowych może

darować lub złagodzić orzeczoną przez siebie karę albo wystąpić z wnioskiem o darowanie lub złagodzenie kary orzeczonej w drodze dyscyplinarnej (art. 25 ust. (2) pkt b) i c), o ile skazany zasłużył na to nienagannym zachowaniem się i wzorową służbą.

(2) Postępowanie w tym przedmiocie może być wszczęte na polecenie dowódcy pododdziału względnie oddziału lub jego zastępcy do spraw polityczno-wychowawczych dopiero po upływie trzech miesięcy od chwili skazania, a w czasie wojny w oddziałach bojowych po upływie jednego miesiąca. Darowanie lub złagodzenie kary orzeka się wyrokiem po przeprowadzeniu rozprawy.

(3) Wyrok wymieniony w ust. (2) ogłasza się w rozkazie dowódcy pododdziału względnie oddziału oraz wpisuje się do księgi kar i pochwał. O treści wyroku sąd może zawiadomić rodzinę obwinionego:

Rozdział V.

Nadzór.

Art. 29. (1) Prawo nadzoru nad koleżeńskimi sądami szeregowych przysługuje dowódcom pododdziałów względnie oddziałów i ich zastępcom do spraw polityczno-wychowawczych, przy których są utworzone koleżeńskie sądy szeregowych oraz dowódcom i ich zastępcom do spraw polityczno-wychowawczych jednostek wyższych.

(2) W wykonaniu prawa nadzoru osoby wymienione w ust. (1) czuwają nad tym, aby koleżeńskie sądy szeregowych pełniły swoje czynności zgodnie z niniejszym statutem, a w szczególności mają prawo: a) udzielać wyjaśnień co do przepisów niniejszego statutu na zebraniach określonych w art. 6 i na rozprawach, b) zarządzać przedterminowe wybory do koleżeńskich sądów szeregowych, o ile sądy te mimo pouczeń nie spełniają należycie swoich zadań.

Rozdział VI.

Sprawozdanie z działalności koleżeńskich sądów szeregowych.

Art. 30. Przewodniczący koleżeńskiego sądu szeregowych składa na ogólnym zebraniu, zwołanym dla dokonania wyborów, sprawozdanie z działalności sądu za okres czasu, jaki upłynął od poprzednich wyborów.

Rozdział VII.

Przepisy końcowe.

Art. 31. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 32. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Obrony Narodowej.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

Minister Obrony Narodowej:

Michał Żymierski

Marszałek Polski